

Wie gaat de teakhouten grundel 't Hoen verzorgen?

Grootvader Hanson liet in 1927 een teakhouten grundel van 7,50 m bouwen. Hij beleefde er veel plezier aan en pas 30 jaar later verkocht hij het jachtje weer. Achttien jaar later konden Joost en Meik Kloek de grundel na veel zoekwerk kopen en daarmee kwam het schip weer terug in de familie. De twee zoons hebben inmiddels eigen, grotere schepen. Tekst: **Wim de Bruijn** Foto's: **Fam. Kloek**

Grootvader Hanson was 43 jaar oud toen hij in 1927 opdracht gaf tot het bouwen van een grundeljachtje. Hij had al eerder boten gehad en hij gaf ze telkens dezelfde naam: 't Hoen. Ze kregen er echter wel een volgnummer achter. Het ontwerp voor de grundel is gemaakt door zijn oudste zoon Edie. Voor de bouw werd gekozen voor scheepstimmerman Jacob Kroon die op dat moment geen werk had. Hij bouwde het scheepje aan de Ringdijk van de Watergraafsmeer. Het was voor die tijd wel bijzonder dat voor de romp en het dek teakhout werd gebruikt. De huid en het vlak zijn van hele mooie brede delen gemaakt. Ook boeïsel en de opbouw zijn van teak.

Aanvankelijk liep de opbouw door tot voorbij de mast en de zwaarden ontbraken. Kennelijk was dat in de praktijk niet praktisch, want al snel werd de kajuit ingekort tot de mast. Ook werden er zwaarden gemaakt. Het werd een kruising tussen boeier- en zeezwaarden. Met neergelaten zwaard stak je niet zo diep als met een zeezwaard, zodat op de binnenwateren ook goed kon worden gezeild. Op groter water had je weinig diepgang, maar door de oppervlakte werd het verlijeren voldoende beperkt.

Aanvankelijk werd, behalve grootzeil en botterfok, ook een kluiver op een korte boegspriet gevoerd. Nadat die veel later bij een ongelukkige manoeuvre was gebroken, werd de zeilvoering

teruggebracht tot grootzeil (16 m²) en de botterfok van 11 m². Bij hardere wind kon ook een fok van 8 m² worden gehesen.

Vaargebied

Er werd in die tijd op de Zuiderzee, in Zeeland en op de grote rivieren gevaren. Als hulpmotor diende een benzinemotor. Al snel kwam er in de jaren dertig een vakantiehuis in Breukelen met een botenhuis voor de grundel. Meestal werd er toen, dicht bij huis, op de Loosdrechtse Plassen gezeild. Na zijn pensionering laat grootvader Hanson een huis op palen aan de Breukeleveensche of Stille plas bouwen, met uiteraard een botenhuis voor 't Hoen. De grundel paste precies door de Kostverlorenbrug, de toegangsweg om op de Stille plas te komen. Het scheelde echt niets!

Vanaf 1951, toen het huis klaar was, kon er voor de deur worden gezeild en dat werd vaak gedaan! Hanson komt in 1969 te overlijden, maar had de grundel toen al verkocht aan de heer Kanngieser en het scheepje raakte uit het zicht. Het enige dat bekend is over die tijd, is dat er veel op het IJsselmeer en Wadden werd gezeild en dat vooral Terschelling een favoriete bestemming was.

Terug in de familie

Kort na het overlijden van grootvader Hanson zochten kleindochter Meik en haar verloofde

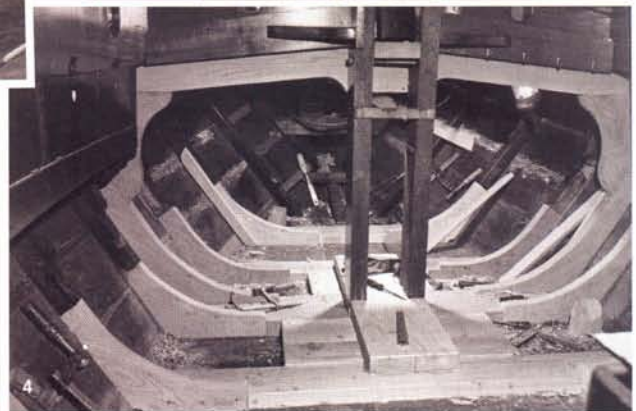

linksboven: Het grundeljacht 't Hoen onder zeil

boven: 't Hoen nog met de doorlopende kajuit

onder: In 1930 won 't Hoen (nog met boegspriet) de tweede prijs in de categorie grundels, schouwen en pluten. Aan het roer de grootvader van Meik Kloek, schipper/eigenaar Hanson, de andere opvarenden zijn haar moeder en zusje

Joost Kloek dringend woonruimte, want de pensionhoudster in Utrecht waar ze studeerden werd erg lastig. In overleg met de familie konden ze terecht aan de Nieuw-Loosdrechtsedijk 281 in het huis op palen en ze beschikten meteen over een botenhuis. Daar moest uiteraard 't Hoen weer in komen te liggen, maar waar zou het schip zijn? Na talloze jachthavens in het hele land bezocht te hebben vonden ze het nota bene in jachthaven De Heul in Breukeleveen op nog geen vijfhonderd meter afstand. De eigenaar bleek de heer Kanngieser. Op hun vraag of hij bereid

1 Grootvader Hanson aan het roer met naast zich zijn echtgenote • 2 Afgemeerd in Zierikzee tussen soortgenoten • 3 Het grundeljacht aan de wind, met botterfok en grootzeil
• 4 Een nieuw zeilwerk, mastspoor en nieuwe spanen bij Scherpel • 5 In Bruinisse was aanvankelijk maar ligplaats voor een handjevol jachten. Nu liggen er meer dan duizend jachten in een van de best geoutilleerde jachthavens van Nederland • 6 Kleinkinderen kijken naar opa en oma Hanson als ze langs zeilen

boven: Het is een vaste traditie dat grundel 't Hoen, jaarlijks de schokker en het kotterjacht van de zoons elkaar treffen

onder: Het teakhout is nu 94 jaar oud en nog steeds in puike conditie

wege het ontbreken van steigers, kademuren of ladders. Wel kwam de havenmeester havengeld innen! De grundel deed het goed op stromend water, beter dan op de korte steile golflslag van het IJsselmeer. Daar was het met zijn 7,50 meter eigenlijk te kort voor. Dat had Gait Kroes ook al eens tegen ze gezegd, nadat ze op het Ketelmeer ineens water maakten en zo snel mogelijk naar de werf van Gait en Siem Kroes in Kampen voeren.

Nadat het scheepje op de helling was gehaald kroop Gait met knotten breekwatoen, breekwijzers en breekhamer onder de boot en begon dadelijk met breeuwen, want door het klappen op de golven was er breekwerk uit een aantal naden verdwenen. Toen Joost en Meik klaagden over de korte steile golven van het IJsselmeer had Gait geopperd: 'Waarom varen jullie niet op de Wadden, het water is daar veel vriendelijker door de droogvallende platen, en in het bijzonder de Oostelijke Wadden zijn beschermt.'

Joost en Meik probeerden eerst voorzichtig de oversteek naar Schiermonnikoog vanuit Lauwersoog en zo werd ook Ameland ontdekt. Later volgden alle Waddeneilanden tot de Eems.

Dieselmotor

In 1977 werd door Cees Scherpel sr. een Renault Marine dieselmotor ingebouwd. De schroef die bij de motor werd geleverd had een grotere diameter dan de bestaande en Scherpel boorde een nieuw gat voor de schroefaskoker door de scheg. Daarbij kwam een schroefblad onder de scheg uit en moest er tevens een bescherming onder komen en een draaipunt voor de onderste vingering van het roer dat gelijk aangepast moest worden. De eigenaars waren duidelijk 'not amused' toen ze deze oplossing zagen, want de diepgang van de boot was groter geworden. Later bleek de boot veel beter te manoeuvreren, dus dat was weer een grote verbetering.

Cees Scherpel sr. verbeterde ook de zwaardop-hanging en maakte een echt zeilwerk, want de mastkoker had tot dan weinig steun in het dek. Op de foto zien we ook een solide mastspoor om de krachten van de mast over een groter oppervlak te verdelen. Tevens werd een aantal eikenhouten knieën vervangen. Kennelijk had de grundel ooit tegen stenen onder water liggen stoten, zodat ook de bakboordskim vernieuwd moest worden.

Voor een goede stabiliteit en trim werden loden ballastbroodjes tussen de liggers gelegd met een totaalgewicht van ongeveer 85 kg. Maar met deze verbeteringen kon er weer stevig worden

was het schip te verkopen antwoordde hij; dat daar geen sprake van kon zijn: 'Ik verkoop mijn vrouw toch ook niet!' Het klikte wel en ze onderhielden het contact. Maar over verkoop werd niet meer gesproken.

Tot ze in 1975 werden gebeld. Kanngieser vertelde met een snik in zijn stem dat hij hartproblemen had gehad bij het optrekken van het zwaard en dat hij 't Hoen moest verkopen. De partijen werden het snel eens en de Kloeken konden met hun nieuwe bezit terugvaren naar de vertrouwde plek. Maar... Kanngieser had ooit dunne latjes tegen de zwaardklampen aangebracht om de zwaarden, onder helling, wat steiler te laten staan. Die paar centimeter waren net te veel voor de Kostverlorenbrug die ze moesten passeren om bij hun huis te komen en ze kwamen goed vast te zitten onder de brug. Dus de latjes werden weer verwijderd en daarna kon de brug weer precies worden gepasseerd.

Restaureren en weer varen

Er moest wel het een en ander aan het schip gebeuren. Het dek lekte en Joost, die over twee goede rechterhanden bleek te beschikken, freesde de naden en rubberde ze opnieuw. Het kajuitdak waarop linnen was aangebracht lekte ook en het linnen werd verwijderd. Er werd een nieuw, nu synthetisch, doek op gelijmd dat werd geschilderd en dat is nu blijvend waterdicht. Ook maakte hij aangepaste kooien in het vooronder. Later toen hun twee zoons ouder werden, werd het vooronder voor de ouders, terwijl de jongens in de kajuit sliepen. Ook maakte Joost een handige klaptafel voor in de kajuit.

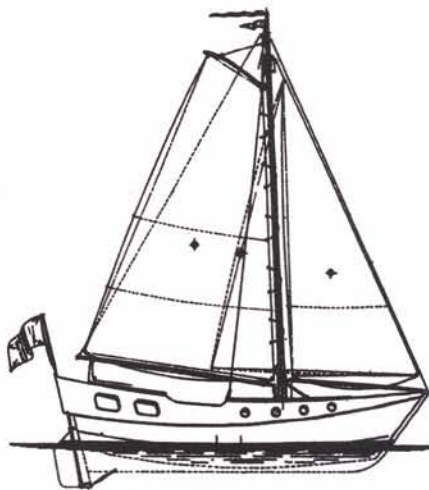
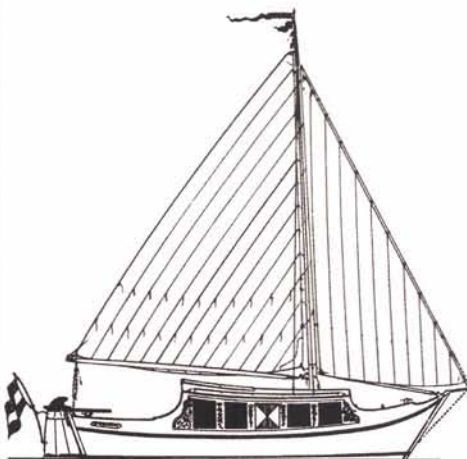
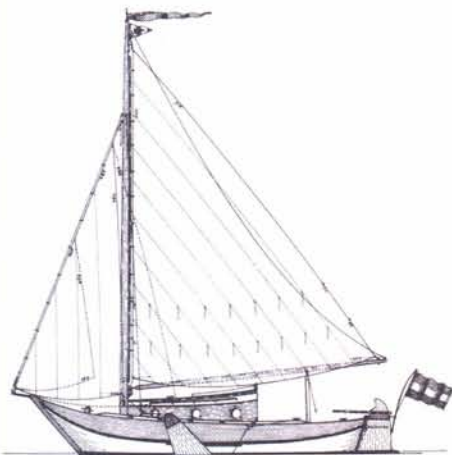
Hoewel ze aanvankelijk veel op Loosdrecht zeilden, gingen de tochten steeds verder. Ze voeren naar het IJsselmeer en via de rivieren naar Zeeland. Zelfs werd afgemeerd in het inmiddels verdwenen haventje van Paal aan de Westerschelde. Ze konden helaas niet aan de wal komen van-

gezeild en dat deden ze tot voor enkele jaren met veel plezier! Het laatste decennium wordt naar Peter Schouten in Kortzenhoef gevaren voor het jaarlijkse onderhoud. Peters advies voor het teakhouten scheepje is, laat het 's winters in het schiphuis liggen met de vlonders, luiken en deurtjes open, zodat alles goed kan ventileren. Je moet oud teakhout niet laten uitdrogen, anders heb je kans op lekkende naden in het voorjaar, die maar traag dichttrekken.

Leeftijd gaat meespelen

De zoons zijn al heel lang uitgevlogen en hebben inmiddels zelf, grotere jachten. Joris zeilt met een forse visserman schokker en Matthijs heeft een grote Engelse kotter waarmee hij verder weg kan. Met het klimmen van de jaren word je toch voorzichtiger en je bent niet meer zo soepel als vroeger, vertelt Joost. Daarom zoeken Joost en Meik enthousiastelingen die 't *Hoën* van hen willen overnemen. Het zal zeker met een snik en pijn in

het hart gaan, maar het wordt nu echt te zwaar voor ze. Teakhout gaat veel langer mee dan een mensenleven, zo merk ik zelf aan mijn teakhouten zeilboot uit 1926! Wie tegenwoordig zo'n teakhouten grundel zou willen laten bouwen zou heel duur uitkomen, maar met zo'n klassiek bezit krijg je alle waardering van de medewater-sporters die je onderweg tegenkomt. Geïnteresseerd? Stuur dan een mailtje naar fmkloek@outlook.com 📧

1. Grundel ontwerp J.K. Gipon
2. Aalsmeerse grundel 'Waterjoffer', ontwerp H. Lunstroom jr
3. Baarda grundel, ontwerp Baarda en Sipman
4. Grundel Cormorant, ontwerp ir. Gunning
5. Paviljoengrundel Alcyone II, ontwerp ir. Gunning

rond. De grundel werd al snel als jacht in staal gebouwd in lengte variërend van 6,25 tot 8,5 m. De meeste ontwerpen zijn van de hand van J.K. Gipon, Kooijman & de Vries bouwden er vele honderden. Henk Lunstroom jr. tekende ooit een grundel die was geïnspireerd op de trekschuit waarvan er nog verschillende rondvaren. Jachtbouwer Baarda ontwikkelde samen met ontwerper Sipman eind jaren zestig de Baarda grundel waarvan er veel meer dan honderd werden gebouwd. Uiteindelijk was het ir. M.F. Gunning die de Cormorant tekende, een grundelachtige van 8,80 m en ook de latere Alcyones, waarvan de Alcyone II met paviljoen en middenkuip. Alle typen waren voorzien van een midzwaard. Bijna alle eigenaars van Gunning-jachten zijn lid van de Alcyone Circle. In 2015 verscheen het lijvige boek *Alcyone Odyssee, the ultimate story of a modern steel-built grundeljacht* door Arjen van Boekel.

GRUNDEL

De Aalsmeerse grundel heeft zich ontwikkeld uit de Aalsmeerse punter. In feite is in het achterschip de spiegel in de plaats gekomen van het puntige achterschip. De Romeinen voeren al met punters, dat blijkt uit een wrak dat in 2008 in De Meern bij Utrecht werd gevonden. De grundel was wat eenvoudiger te bouwen dan de punter. Hij kwam vooral voor op de Haarlemmermeer die indertijd een beduchte zee kon zijn voor kleine schepen. De kop van de grundel is daarom ook hoger dan die van de punter. De grundel werd overal voor gebruikt. Het

was een universeel vervoermiddel dat zes tot acht meter lang was. Het platte vlak was lancetvormig en liep van voren en achteren op tot ongeveer de waterlijn. De rechte steven had ongeveer dezelfde helling als die van de punter. Aanvankelijk stond de mast vrij voorlijk, zodat een fok op een botteloef werd gevoerd. De grundels hadden toen een torentuig en dat was voor die tijd al heel geavanceerd. Bij 't *Hoën* staat de mast veel achterlijker, zodat zelfs een botterfok kan worden gevoerd hetgeen de snelheid zeker ten goede komt. Er varen niet veel houten grundels meer